

Ministarstvo
finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 05-02- 430/25-36912/2

Podgorica, 05.11.2025.godine

Za: MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA, Rimski trg 46, Podgorica

gospodinu, Niku Gjelošhaju, ministru

Predmet: Mišljenje na Predlog uredbe o izuzecima vertikalnih sporazuma od zabrane

Veza: Vaš akt br102-328/25-5320/2 od 23.10.2025. godine

Poštovani gospodine Gjelošhaj,

Povodom *Predloga uredbe o izuzecima vertikalnih sporazuma od zabrane*, Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Na tekst Predloga uredbe i pripremljeni Izveštaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta uticaja na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Predloženom Uredbom o izuzećima vertikalnih sporazuma od zabrane nastavlja se sa usaglašavanjem nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije. Takođe, uređuje se oblast konkurencije odnosno propisuju izuzeće od zabrane vertikalnih sporazuma, odnosno, utvrđuju se kategorije vertikalnih sporazuma na koje se može primijeniti izuzeće od zabrane restriktivnih sporazuma iz Zakona o zaštiti konkurencije i detaljnije se propisuju posebni uslovi koji se odnose na vrstu i sadržaj sporazuma po kojima su takvi sporazumi izuzeti od zabrane.

Na osnovu uvida u dostavljeni tekst i Izveštaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa u dijelu procjene fiskalnog uticaja, utvrđeno je da za sprovođenje Uredbe nije potrebno dodatno izdvajanje finansijskih sredstava iz budžeta. Kako je navedeno u materijalu vrši se usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije.

Shodno navedenom, Ministarstvo finansija sa aspekta budžeta nema primjedbi na Predlog uredbe o izuzecima vertikalnih sporazuma od zabrane.

S poštovanjem,

 MINISTAR
Novica Vuković

Na osnovu člana 11. Stav 1. Zakona o zaštiti konkurencije ("Službeni list Crne Gore", br. 44/2012, 13/2018 i 145/20212) Vlada Crne Gore, na sjednici od...usvojila je sljedeće:

**UREDBA
O IZUZECIMA VERTIKALNIH SPORAZUMA OD ZABRANE**

**Predmet
Član 1**

Izuzeće grupe od zabrane vertikalnih sporazuma vrši se pod uslovima, u skladu sa procedurom i kriterijumima utvrđenim ovim propisom.

Ovom uredbom se utvrđuju kategorije vertikalnih sporazuma na koje se može primijeniti izuzeće od zabrane restriktivnih sporazuma iz člana 11. Zakona o zaštiti konkurencije (u daljem tekstu: Zakon) i detaljnije propisuju posebni uslovi koji se odnose na vrstu i sadržaj sporazuma, po kojima su takvi sporazumi izuzeti od zabrane.

Sporazumi koji ispunjavaju posebne uslove iz stava 2. ovog člana, izuzeti su od zabrane restriktivnih sporazuma.

**Vertikalni sporazumi koji su izuzeti od zabrane
Član 2.**

Vertikalni sporazumi izuzeti od zabrane uključuju vertikalne ugovore o kupovini ili prodaji robe, ili pružanju usluga, u mjeri u kojoj sadrže vertikalna ograničenja, kada se zaključe takvi sporazumi:

- (1) između učesnika na tržištu koji nisu konkurentni.
- (2) između pojedinačnih konkurenata ili
- (3) od strane određenih oblika udruženja trgovaca (u daljem tekstu: udruženje trgovaca).

Ova Uredba se takođe primjenjuje na vertikalne sporazume koji sadrže pomoćne odredbe o dodjeljivanju ili korišćenju prava intelektualne svojine.

**Definicije (značenje određenih termina)
Član 3.**

Određeni termini koji se koriste u ovoj Uredbi imaju sljedeća značenja:

- (1) **vertikalni sporazum** podrazumijeva sporazum ili usklađenu praksu između dva ili više učesnika na tržištu koji, u svrhu sporazuma ili usklađene prakse, posluju na različitim nivoima proizvodnog ili distributivnog lanca, kada se takav sporazum ili usklađena praksa odnose na uslove pod kojima strane u sporazumu mogu kupiti, prodati ili ponovo prodati određenu robu ili pružiti usluge.
- (2) **vertikalno ograničenje** podrazumijeva ograničenje konkurencije, sadržano u vertikalnom sporazumu obuhvaćenom odredbama člana 11. ovog zakona,
- (3) **konkurent** podrazumijeva stvarnog ili potencijalnog konkurenta učesnika u sporazumu;
- (4) **pravi konkurent** podrazumijeva učesnika na tržištu, koji posluje na istom relevantnom tržištu,
- (5) **potencijalni konkurent** podrazumijeva učesnika na tržištu koji bi, u odsustvu vertikalnog sporazuma, realno mogao da ostvari neophodna dodatna ulaganja i/ili da u kratkom roku snosi druge neophodne troškove za početak poslovanja na relevantnom tržištu,

(6) **dobavljač** podrazumijeva učesnika na tržištu koji prodaje robu, ili obezbjeđuje ugovorne usluge, uključujući učesnika na tržištu, koji pruža usluge posredovanja putem interneta (online posredovanje),

(7) **usluge posredovanja putem interneta (online posredovanje)** podrazumijevaju usluge informacionog društva, koje omogućavaju učesnicima na tržištu da ponude robu ili usluge:

- drugim učesnicima na tržištu, kako bi omogućili pokretanje direktnih transakcija između tih tržišnih učesnika ili

- krajnjim potrošačima, kako bi se omogućilo pokretanje direktnih transakcija između učesnika na tržištu i krajnjih potrošača, bez obzira na to da li su i gdje su transakcije na kraju zaključene,

(8) usluge informacionog društva podrazumijevaju usluge koje se redovno obezbjeđuju uz naknadu, na daljinu, elektronskim sredstvima i na lični zahtjev korisnika usluga.

Za potrebe definisanja ovog termina:

- na daljinu podrazumijeva da se usluge pružaju bez istovremenog prisustva ugovorne strane,

- elektronskim putem podrazumijeva da se usluge prenose i primaju na svojoj destinaciji putem elektronske opreme za obradu (uključujući digitalnu kompresiju), i skladištenje podataka i da se podaci u potpunosti šalju, prenose i primaju putem kablova, radio talasima, optičkim sredstvima ili drugim elektromagnetnim sredstvima,

- na lični zahtjev korisnika usluga podrazumijeva da se usluge pružaju putem transfera podataka na lični zahtjev,

(9) **direktni kupac** podrazumijeva tržišnog učesnika koji kupuje ugovorenu robu ili usluge, po sporazumu iz člana 11. ovog zakona, uključujući tržišnog učesnika koji prodaje robu ili usluge, u ime drugog učesnika na tržištu,

(10) **nekonkurentna obaveza** podrazumijeva:

- bilo koju direktnu ili indirektnu obavezu, koja sprečava kupca da proizvodi, kupuje, prodaje, ili preprodaje robu ili usluge, koje se nadmeću sa ugovorenim robom ili uslugama, ili

- bilo koju direktnu ili indirektnu obavezu kupca da kupi od dobavljača, ili drugog učesnika na tržištu koje je odredio dobavljač, više od 80% od ukupne kupovine ugovorene robe ili usluga i njihovih zamjena na relevantnom tržištu, obračunata na osnovu vrijednosti kupovine ili, ukoliko je to uobičajena praksa u privrednom sektoru ili industrijskom sektoru, obima kupovine u prethodnoj godini;

11) **ekskluzivni distributivni sistem** podrazumijeva sistem distribucije, u kojem dobavljač dodjeljuje teritoriju ili određenu grupu indirektnih klijenata isključivo sebi, ili maksimalno tri direktna kupca, a sve ostale direktne kupce ograničava na aktivnu prodaju na isključivo dodijeljenoj teritoriji, ili isključivo na dodijeljenu grupu indirektnih kupaca;

(12) **sistem selektivne distribucije** podrazumijeva sistem distribucije u kojem se dobavljač obavezuje da prodaje ugovorenu robu, ili da pruža usluge direktno ili indirektno distributerima odabranim na osnovu utvrđenih kriterijuma, pri čemu se distributeri obavezuju da ne prodaju tu robu, ili da ne pružaju usluge neovlašćenim distributerima na teritoriji koju je odredio dobavljač za sprovođenje tog distributivnog sistema,

(13) **sistem slobodne distribucije** podrazumijeva sistem distribucije u kome dobavljač distribuira svoju robu ili pruža usluge bez korišćenja selektivne distribucije i ekskluzivne distribucije,

(14) **isključiva obaveza snabdijevanja** podrazumijeva obavezu u ugovoru kojim je dobavljač obavezan, ili ohrabren da prodaje ugovorene proizvode samo, ili **uglavnom** jednom direktnom kupcu, za opštu ili specifičnu upotrebu,

(15) **ekskluzivna obaveza kupovine** (takođe se naziva i „ugovor o jedinstvenom brendiranju“) podrazumijeva obavezu u sporazumu, kojim je direktni kupac obavezan ili ohrabren da svoje porudžbine za određeni tip proizvoda usmjeri na jednog prodavca,

(16) **ugovor o franšizi** podrazumijeva ugovor koji sadrži dodjelu dozvole za korišćenje prava intelektualne svojine, posebno trgovačkih znakova, ili posebnih znakova, ili znanja (know-how) za upotrebu i distribuciju robe ili pružanje usluga,

- (17) **prava intelektualne svojine** podrazumijevaju prava industrijske svojine, posebno znanje (know-how), autorska i srodna prava,
- (18) **Know-how** podrazumijeva skup nepatentiranih praktičnih znanja i informacija, stečenih iskustvom i verifikacijom od strane dobavljača, koje su tajne, značajne i specifične, gdje:
- tajna znači da nije opšte poznata ili lako dostupna
 - značajno znači da je posebno znanje važno i korisno neposrednom kupcu za upotrebu, prodaju i preprodaju ugovorene robe i pružanje usluga,
 - specifično znači da je posebno znanje opisano na dovoljno razumljiv način da se omogući verifikacija usaglašenosti sa uslovima tajnosti i značaja,
- (19) **aktivna prodaja** podrazumijeva aktivnu potragu za posredničkim kupcima putem direktnog kontakta, slanja pisama, slanja imejlava, upućivanja poziva ili drugih sredstava direktne komunikacije, ili putem ciljanog oglašavanja i promocije u redovnoj (oflajn) prodaji ili na internetu (onlajn), na primjer putem štampanih ili digitalnih medija, uključujući onlajn medije, usluge poređenja cijena ili oglašavanje na pretraživačima koji traže posredničke kupce na određenim teritorijama, ili su usmjereni na grupe posredničkih kupaca, upravljanje internet sajtom (veb sajtom) sa domenom najvišeg nivoa, koji odgovara određenim teritorijama, ili koji dozvoljava upotrebu jezika koji se uobičajeno koriste na određenim teritorijama na veb sajtu, gdje se ti jezici razlikuju od onih koji se uobičajeno koriste na teritoriji na kojoj direktni kupac posluje, ili ima registrovano sjedište u skladu sa zakonom koji reguliše položaj preduzeća;
- (20) **Pasivna prodaja** podrazumijeva prodaju izvršenu kao odgovor na nepoželjne zahtjeve pojedinačnih posredničkih kupaca, uključujući isporuku robe ili pružanje usluga posredničkom kupcu, bez da je prodaja pokrenuta aktivnim privlačenjem određenog posredničkog kupca, grupe posredničkih kupaca, ili na određenim teritorijama, uključujući prodaju koja je rezultat učešća u postupcima javne nabavke, ili kao odgovor na pozive za podnošenje ponuda,
- (21) **nerecipročni vertikalni sporazumi** su sporazumi u kojima direktni kupac ugovorene robe ili usluga ne snabdijeva snabdjevača robom ili uslugama koje se nadmeću sa ugovorenom robom ili uslugama.

Vrste vertikalnih sporazuma koji su izuzeti od zabrane **Član 4.**

Sporazumi koji su izuzeti od zabrane restriktivnih sporazuma iz člana 11. Zakona, u mjeri u kojoj takvi sporazumi sadrže vertikalna ograničenja.

Vertikalni sporazumi iz stava 1. ovog člana uključuju, između ostalog:

- (1) ekskluzivne ugovore o distribuciji, kao što je definisano članom 3. Tačka (11) ove Uredbe
- (2) sporazume o selektivnoj distribuciji, kao što je definisano članom 3. Tačka (12) ove Uredbe
- (3) sporazume o slobodnoj distribuciji, kao što je definisano članom 3. Tačka (13) ove Uredbe
- (4) sporazume o franšizi, kao što je definisano u članu 3. Tačka (16) ove Uredbe.

Izuzeće iz stava 1. ovog člana se takođe primjenjuje na:

- vertikalne sporazume zaključene između udruženja trgovaca i pojedinačnog člana, ili
- (*vertikalne sporazume zaključene*) između udruženja trgovaca i pojedinačnog dobavljača, samo ako su svi članovi udruženja trgovaca na malo i ako ni jedan član udruženja trgovaca pojedinačno, zajedno sa svojim povezanim licima, ne ostvari ukupan godišnji promet koji premašujemiliona eura. /tbd. - ap.1-3 miliona dolara/

Za potrebe izračunavanja ukupnog godišnjeg prometa iz ovog paragrafa primjenjuju se sljedeća pravila:

- (1) Promet koji je tokom prethodne finansijske godine ostvarila strana vertikalnog sporazuma i promet koji su ostvarili njeni povezani učesnici u pogledu svih dobara i usluga, pre oporezivanja, sabiraju se. U tu svrhu, promet ostvaren u poslovanju između te strane

vertikalnog sporazuma i njenih povezanih učesnika na tržištu ili u poslovanju između njenih povezanih učesnika na tržištu neće se razmatrati,

(2) Izuzeće iz stava 3. ovog člana primjenjuje se i kada, tokom bilo koje dvije uzastopne finansijske godine tokom trajanja sporazuma, ukupan godišnji prihod utvrđen u ovom stavu bude prekoračen za najviše 10 procenata.

Izuzeće iz stava 4. ovog člana, ne primjenjuje se na restriktivne horizontalne sporazume, zaključene između članova udruženja trgovaca na malo, kao ni na odluke koje donose takva udruženja.

Izuzeće iz stava 1. ovog člana, primjenjuje se na vertikalne sporazume koji sadrže odredbe koje se odnose na prenos prava intelektualne svojine neposrednom kupcu, ili korišćenje prava intelektualne svojine od strane neposrednog kupca, pod uslovom da te odredbe ne čine glavni predmet takvih sporazuma i da su direktno povezane sa korišćenjem, prodajom ili preprodajom robe, ili pružanjem usluga od strane neposrednog kupca, ili njegovih kupaca. Izuzeće se primjenjuje pod uslovom da, u vezi sa ugovornom robom ili ugovornim uslugama, te odredbe ne sadrže ograničenja konkurencije po cilju vertikalnih ograničenja, koja nisu izuzeta ovom uredbom.

Izuzeće iz stava 1. ovog člana ne primjenjuje se na vertikalne sporazume zaključene između konkurenata, osim kada konkurenti zaključe neregipročni vertikalni sporazum, kojim:

(1) dobavljač je aktivan na uzvodnom nivou proizvodnog i distributivnog lanca kao proizvođač, uvoznik ili veletrgovac, a na nizvodnom nivou tog lanca kao uvoznik, veletrgovac ili maloprodaja, dok je direktni kupac na nizvodnom nivou proizvodnog i distributivnog lanca prisutan kao uvoznik, veletrgovac ili maloprodaja i nije ili jeste konkurent dobavljača na uzvodnom nivou, gdje kupuje ugovornu robu kao veletrgovac;

(2) dobavljač pruža usluge na više nivoa lanca proizvodnje i distribucije, dok direktni kupac obezbjeđuje svoje usluge na maloprodajnom nivou i nije konkurent dobavljaču na trgovinskom nivou gdje kupuje ugovorene usluge

Izuzeci iz stava 6, stavke (1) i (2) ovog člana ne primjenjuju se na razmjenu informacija između dobavljača i neposrednog kupca, koje nisu direktno vezane za sprovođenje vertikalnog sporazuma, ili nisu neophodne za poboljšanje proizvodnje, ili distribucije ugovorene robe ili ugovorenih usluga.

Izuzeci iz stava 6, stavke (1) i (2) ovog člana, ne primjenjuju se na vertikalne sporazume, koji se odnose na pružanje internet usluga posredovanja (posredovanje putem interneta) gdje je pružalac ovih usluga konkurent na relevantnom tržištu za prodaju robe, ili pružanje usluga, koje su predmet posredovanja.

Izuzeće iz stava 1. ovog člana ne primjenjuje se na vertikalni sporazum koji, sam ili zajedno sa sličnim sporazumima zaključenim od strane konkurenta dobavljača, ili neposrednog kupca, rezultira ograničenjem konkurencije, koje proizilazi iz kumulativnih efekata paralelnih mreža sličnih ugovora koji pokrivaju više od 50% relevantnog tržišta. Takvi kumulativni efekti mogu nastati posebno u slučaju ekskluzivne distribucije, ekskluzivne ponude, selektivne distribucije, paritetnih obaveza ili nekonkurentnih obaveza.

Tržišni udio **Član 5**

Izuzeće iz člana 4 ove uredbe primjenjuje se pod uslovom da tržišni udio dobavljača na relevantnom tržištu, na kojem prodaje ugovornu robu, ili pruža ugovorne usluge, ne prelazi 30% i da tržišni udio neposrednog kupca na relevantnom tržištu, na kojem kupuje ugovornu robu ili usluge, ne prelazi 30%.

Kada je sporazum iz stava 1 ovog člana zaključen od strane više učesnika, tako da određeni učesnik na tržištu kupuje ugovornu robu ili ugovorne usluge, od učesnika na tržištu, koji je strana u sporazumu i prodaje ugovornu robu ili ugovorene usluge drugom učesniku na tržištu, koji je takođe strana u sporazumu, da bi se primijenilo izuzeće iz člana 4 ove uredbe, tržišni

udio tog određenog učesnika na tržištu, mora odgovarati tržišnom udjelu propisanom za svaki od statusa koje ima u svakoj pojedinačnoj transakciji, kako kada djeluje kao direktni kupac, tako i kada djeluje kao dobavljač.

Radi izračunavanja tržišnog udjela iz stava 1 ovog člana, primjenjuju se sljedeća pravila:

(1) tržišni udio dobavljača se obračunava na osnovu podataka o vrijednosti prodaje na relevantnom tržištu, a tržišni udio direktnog kupca izračunava se na osnovu podataka o vrijednosti kupovine na relevantnom tržištu. Ukoliko podaci o vrijednosti prodaje ili kupovine na tržištu nisu dostupni, procjene zasnovane na drugim pouzdanim tržišnim informacijama, uključujući obim prodaje i kupovine na tom tržištu, mogu se upotrebljavati za određivanje tržišnog udjela relevantnog učesnika na tržištu.

(2) tržišni udio se obračunava na osnovu podataka koji se odnose na prethodnu kalendarsku godinu, na zaključivanje sporazuma i na svaku godinu tokom trajanja ugovora,

(3) tržišni udio dobavljača treba da sadrži vrijednost svakog dobra ili usluge, koje se isporučuju vertikalno integrisanim distributerima u svrhu prodaje,

(4) Ukoliko tržišni udio na relevantnom tržištu u početku ne bude veći od 30 procenata, nego se poveća iznad tog nivoa za ne više od 5 procenata tokom perioda trajanja ugovora, izuzeće iz člana 4 ove Uredbe nastaviće da se primjenjuje u periodu od dvije uzastopne kalendarske godine nakon godine u kojoj je tržišni udio od 30 procenata prvobitno premašen,

(5) tržišni udio tržišnih učesnika koji su u zajedničkom vlasništvu strana u sporazumu, ili njihovih povezanih strana, ili jedne ili više strana u sporazumu i jedne ili više trećih strana, biće jednako raspodijeljen svakom učesniku na tržištu koji vrši kontrolu nad zajedničkim učesnicima na tržištu u smislu člana 4. ovog zakona.

Sporazumi koji sadrže ograničenja koja nisu izuzeta od zabrane – oštra ograničenja **Član 6**

Izuzeće iz člana 4 ove Uredbe, neće se primjenjivati na vertikalne sporazume, ukoliko oni direktno ili indirektno, nezavisno ili u vezi sa drugim faktorima pod kontrolom strana u sporazumu, sadrže ograničenja koja kao svoj cilj imaju:

(1) ograničavanje prava direktnih kupaca da slobodno određuju svoju prodajnu cijenu, što ne isključuje mogućnost da snabdjevač odredi maksimalnu prodajnu cijenu ili preporuči prodajnu cijenu, pod uslovom da to ne omogućava fiksiranje fiksnih ili minimalnih prodajnih cijena, kao rezultat poslovne kondicije, pritiska koji vrši ili podsticaja koje nudi jedna od strana u ugovoru;

(2) ograničavanje teritorije ili indirektnih klijenata, kojima ekskluzivni distributer može aktivno ili pasivno prodavati robu ili usluge ugovora, gdje snabdjevač posluje po ekskluzivnom distributivnom sistemu, izuzev ukoliko ne postoji:

- ograničenje aktivne prodaje od strane ekskluzivnog distributera i njegovih direktnih kupaca na teritoriji, ili grupi indirektnih kupaca koje je snabdjevač rezervisao za sebe, ili ograničenje aktivne prodaje na teritoriji ili grupi indirektnih kupaca koju je dobavljač alocirao na najviše tri ekskluzivna distributera,

- ograničavanje ekskluzivnog distributera i njegovih klijenata da obavljaju aktivnu ili pasivnu prodaju neovlašćenim distributerima na teritoriji, na kojoj snabdjevač upravlja selektivnim sistemom distribucije za robu ili usluge ugovora;

- ograničenje mjesta osnivanja ili poslovanja,

- ograničavanje ekskluzivnog distributera koji posluje na veleprodajnom nivou (veletrgovina) da aktivno ili pasivno prodaje krajnjim kupcima,

- ograničavanje sposobnosti ekskluzivnog distributera da aktivno ili pasivno prodaje komponente, koje se isporučuju za instalaciju, posredničkim kupcima koji bi koristili te delove za proizvodnju iste vrste robe kao snabdjevač

(3) kada dobavljač upravlja sistemom selektivne distribucije:

- ograničavanje teritorije ili posredničkih kupaca, kojima članovi sistema selektivne distribucije mogu aktivno ili pasivno prodavati ugovorenu robu, ili pružati ugovorene usluge, izuzev ukoliko ne postoji:

(a) ograničavanje aktivne prodaje članovima sistema selektivne distribucije i njihovim kupcima na određenoj teritoriji ili određenoj grupi posredničkih kupaca, koje je snabdjevač rezervisao za sebe, ili ograničavanje aktivne prodaje na teritoriji ili grupi posredničkih kupaca koju je dobavljač alocirao na najviše tri ekskluzivna distributera,

(b) ograničavanje članova sistema selektivne distribucije i njihovih klijenata od aktivne ili pasivne prodaje neovlašćenim distributerima na teritoriji na kojoj funkcioniše sistem selektivne distribucije,

(b) ograničavanje mjesta osnivanja ili poslovanja članova sistema selektivne distribucije.

(c) ograničavanje članova selektivnog distributivnog sistema, koji radi na veleprodajnom nivou (veleprodaja) od aktivne ili pasivne prodaje krajnjim kupcima;

(d) ograničavanje sposobnosti članova selektivnog distributivnog sistema da aktivno ili pasivno prodaju komponente koje se isporučuju za instalaciju posredničkim kupcima, koji bi koristili te komponente da proizvedu istu vrstu robe, koju je proizveo snabdjevač,

- ograničavanje međusobnog snabdijevanja između članova selektivnog distributivnog sistema, koji funkcioniše na istom ili različitim nivoima proizvodnog ili distributivnog lanca;

(3)

ograničenje članova sistema selektivne distribucije, koji posluju na maloprodajnom nivou, da obavljaju aktivnu ili pasivnu prodaju krajnjim kupcima, izuzev ukoliko postoji:

- ograničenje aktivne prodaje članovima sistema selektivne distribucije i njihovim kupcima na određenoj teritoriji ili određenoj grupi posredničkih kupaca, koju je dobavljač rezervisao za sebe, ili ograničenje aktivne prodaje na teritoriji ili grupi posredničkih kupaca, koju je dobavljač alocirao na najviše tri ekskluzivna distributera,

- ograničenje mjesta osnivanja ili poslovanja članova sistema selektivne distribucije

(4) ograničavanje teritorije ili grupe indirektnih klijenata kojima direktni kupac može aktivno ili pasivno da prodaje robu ili usluge iz ugovora, kada snabdjevač ne upravlja ekskluzivnim distributivnim sistemom ili sistemom selektivne distribucije, izuzev ukoliko ne postoji ograničenje:

- aktivne prodaje direktnom kupcu i njegovim neposrednim kupcima na određenoj teritoriji, ili grupi indirektnih klijenata, koje je dobavljač rezervisao za sebe, ili aktivne prodaje na teritoriji ili grupi indirektnih kupaca koju snabdjevač isključivo alocira na maksimalno tri ekskluzivna distributera,

- neposrednom kupcu i njegovim klijentima od aktivne ili pasivne prodaje neovlašćenim distributerima na teritoriji, na kojoj snabdjevač upravlja selektivnim sistemom distribucije robe ili usluga po ugovoru;

- na registrovanoj kancelariji ili mjestu poslovanja,

- neposrednom kupcu koji posluje na veleprodajnom nivou (veletrgovina) radi aktivne ili pasivne prodaje krajnjim kupcima

- mogućnosti da neposredni kupac aktivno ili pasivno prodaje komponente koje se isporučuju za instalaciju, indirektnim kupcima, koji bi upotrebljavali te djelove za proizvodnju istu vrstu robe koju je proizveo dobavljač,

(5) sprečavanje neposrednog kupca ili njegovih kupaca da efikasno koriste internet za prodaju ugovorene robe ili ugovorene usluge, čime se ograničava teritorija na kojoj se ugovorena roba ili ugovorene usluge mogu prodati u smislu tačaka (2), (3) ili (4) ovog člana, ili ograničavanje indirektnih kupaca na koje se roba ili usluge mogu prodati u smislu tačaka (2), (3) ili (4) ovog člana, što ne sprečava mogućnost nametanja direktnom kupcu:

- druga ograničenja prodaje na internetu, ili

- ograničenja internet oglašavanja koja nisu namijenjena sprečavanju korišćenja jednog internet kanala za oglašavanje u cjelosti;

(6) ograničenje, ugovoreno između dobavljača komponenti i neposrednog kupca koji instalira te komponente, u vezi sa mogućnošću snabdjevača da prodaje te komponente kao rezervne djelove krajnjim kupcima, ili serviserima, trgovcima na veliko, ili drugim provajderima usluga, koje taj direktni kupac nije ovlastio da pružaju usluge popravke ili servisiranja proizvoda neposrednom kupcu.

Sporazumi koji sadrže specifična ograničenja koja nisu izuzeta

Član 7

Izuzeće iz člana 4 ove uredbe neće se primjenjivati na specifične obaveze sadržane u vertikalnim sporazumima, i to:

(1) indirektna ili direktna klauzula o zabrani konkurencije neograničenog trajanja ili duže od pet godina, osim:

- u pogledu klauzula o zabrani konkurencije, koje se prećutno obnavljaju, ako nakon perioda od pet godina, direktni kupac može efikasno i efektivno ponovo pregovarati ili raskinuti vertikalni sporazum koji sadrži ovu obavezu, u razumnom roku i po razumnoj cijeni, čime se direktnom kupcu omogućava da efikasno i efektivno promijeni svog snabdjevača nakon isteka perioda od pet godina, ili

- ako direktni kupac prodaje ugovornu robu ili pruža ugovorne usluge iz prostorija ili zemljišta u vlasništvu snabdjevača ili iz prostorija ili zemljišta koje je snabdjevač zakupio od trećih lica, koja nisu povezana sa direktnim kupcem, vremensko ograničenje od pet godina se neće primjenjivati, pod uslovom da trajanje obaveze o zabrani konkurencije ne prelazi period tokom kojeg direktni kupac koristi prostorije ili zemljište u vlasništvu ili zakupu snabdjevača.

(2) direktno ili indirektno sprečavanje direktnog kupca da proizvodi, kupuje, prodaje ili preprodaje robu ili pruža usluge nakon prestanka ugovora, izuzev ukoliko su kumulativno ispunjeni sljedeći uslovi:

- obaveza koja se odnosi na robu ili usluge koje konkurišu ugovorenoj robi ili uslugama,
- obaveza koja je ograničena na poslovne prostorije ili zemljište u kojima je direktni kupac poslovao tokom trajanja ugovora,
- obaveza neophodne zaštite specifičnog znanja koje je snabdjevač prenio direktnom kupcu,
- trajanje obaveze je ograničeno na period od godinu dana nakon prestanka ugovora.

(3) neposredno sprečavanje članova sistema selektivne distribucije da prodaju brendove određenih konkurenata dobavljača, i

(4) neposredno sprečavanje direktnog kupca usluga onlajn posredovanja (onlajn posredovanje) da nudi, prodaje ili preprodaje robu ili usluge krajnjim kupcima pod povoljnijim uslovima, koristeći konkurentne usluge onlajn posredovanja (onlajn posredovanje).

Odstupajući od stava 1. tačke (2) ovog člana, izuzeće iz člana 4. ove uredbe primjenjuje se na nametanje ograničenja bez određenog trajanja, koja se odnose na korišćenje i otkrivanje specifičnog znanja (know-how) koje nije poznato javnosti.

Primena drugih propisa o grupnom izuzeću

Član 8

Ova uredba se neće primjenjivati na vertikalne sporazume koji su izuzeti od zabrane na osnovu drugih propisa o grupnom izuzeću, osim ako tim propisom nije drugačije predviđeno.

Prelazne odredbe

Član 9.

Vertikalni sporazumi zaključeni prije dana stupanja na snagu ove uredbe biće usklađeni sa odredbama ove uredbe u roku od šest mjeseci od dana njenog stupanja na snagu.

Prestanak važenja propisa

Član 10.

Danom stupanja na snagu ove uredbe, prestaje da važi Uredba o grupnim izuzećima vertikalnih sporazuma od zabrane („Službeni list Crne Gore“, br. 13/14).

Stupanje na snagu

Član 11.

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

OBRAZLOŽENJE

I. OSNOV ZA DONOŠENJE UREDBE

Osnov za donošenje Uredbe je član 11 stav 1 Zakona o zaštiti konkurencije ("Službeni list Crne Gore", br. 44/2012, 13/2018 i 145/20212), kojim je između ostalog propisano da uslovi, postupak i kriterijumi izuzeća po vrstama sporazuma, utvrđuju se propisom Vlade Crne Gore. Propisom se naročito uređuje vrste sporazuma koji mogu biti izuzeti od zabrane.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE UREDBE

Inicijativa za donošenje Uredbe je motivisana sljedećim razlozima:

Donošenje uredbe ima za cilj da pruži relevantne informacije o izazovima koje donosi novi VBER (Uredba o vertikalnim grupnim izuzecima) i njegovom uticaju na pravnu tekovinu EU u oblasti konkurencije, koja je obavezna za primjenu u EU i njenim državama članicama, kao i u zemljama Evropskog ekonomskog prostora (EEP). Imajući u vidu odredbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između Crne Gore i država članica EU, a posebno Zaključni kriterijum broj 1 u procesu pristupanja Crne Gore EU, transpozicija i primjena odredbi novog VBER-a je obavezna.

Pored ovog specifičnog zadatka, neophodno je ukidanje trenutno važećih pojedinačnih izuzeća u Crnoj Gori. Uredba ima za cilj da istakne novi sistem vertikalnih sporazuma i njihovo izuzeće od opšte zabrane restriktivnih sporazuma.

Ključne izmjene i dopune novog sistema vertikalnih sporazuma i njihovo izuzeće od opšte zabrane restriktivnih sporazuma ogledaju u sledećem:

- Uža interpretacija postojećeg izuzeća za agencijske ugovore i pojašnjenja u vezi sa privremenim prenosom vlasništva i agentima sa dvostrukom ulogom.
- Obaveze zabrane konkurencije tokom trajanja ugovora mogu se automatski obnavljati, pod uslovom da distributer ima mogućnost raskida ili pregovaranja o ugovoru nakon isteka petogodišnjeg perioda.
- Definicija ekskluzivne distribucije sada obuhvata više od jednog distributera.
- Dobavljači koji nameću ograničenja svojim direktnim distributerima u vezi sa aktivnom prodajom sada mogu zahtijevati da se ta zabrana prenese i na njihove direktne kupce.
- Različiti distributivni sistemi u različitim oblastima unutar Evropskog ekonomskog prostora (EEP) sada se mogu međusobno štiti.
- Pravila o održavanju cijena pri preprodaji su pojašnjena, a specifična izuzeća proširena.
- Definicije aktivne i pasivne prodaje su pojašnjene i uključene u VBER.
- Ograničenja online prodaje su dozvoljena ako njihov efekat ne „značajno umanjuje“ prodaju putem tog kanala.
- Pravila koja se odnose na razmjenu informacija u sistemima dvostruke distribucije su prilagođena online prodaji.

III. USKLAĐENOST SA PRAVNOM TEKOVINOM EVROPSKE UNIJE I POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između Crne Gore i država članica EU, a posebno Zaključni kriterijum broj 1 u procesu pristupanja Crne Gore EU, preuzeli smo obavezu transpozicije i primjene odredbi evropskog zakonodavstva. Transpozicija i primjena ove uredba je obavezna za naše zakonodavstvo.

Tekst uredbe se zasniva na dokumentima Evropske komisije i to Smjernice o vertikalnim ograničenjima (SL C 248, 30.6.2022, str. 1–85), i Uredba Komisije (EU) 2022/720 od 10. maja 2022. o primjeni člana 101(3) Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na kategorije vertikalnih sporazuma i usklađenih praksi (SL L 134, 11.5.2022, str. 4–13)

IV. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA

Članom 1 Uredbe se utvrđuju kategorijom vertikalnih sporazuma na koje se može primijeniti izuzeće od zabrane restriktivnih sporazuma iz člana 11 Zakona o zaštiti konkurencije i detaljnije propisuju posebni uslovi koji se odnose na vrstu i sadržaj sporazuma, po kojima su takvi sporazumi izuzeti od zabrane.

Članom 2 su navedeni vertikalni sporazumi izuzeti od zabrane uključuju vertikalne ugovore o kupovini ili prodaji robe, ili pružanju usluga, u mjeri u kojoj sadrže vertikalna ograničenja, kada se zaključe takvi sporazumi između učesnika na tržištu koji nisu konkurentni, između pojedinačnih konkurenata ili od strane određenih oblika udruženja trgovaca

Članom 3 su navedeni termini koji se koriste u ovoj Uredbi i pojašnjena njihova značenja.

Članom 4 je definisano koje vrste vertikalnih sporazuma su izuzeti od zabrane iz člana 11 Zakona o zaštiti konkurencije. Vertikalni sporazumi uključuju, između ostalog: ekskluzivne ugovore o distribuciji, sporazume o selektivnoj distribuciji, sporazume o slobodnoj distribuciji, sporazume o franšizi. Izuzeće se takođe primjenjuje na: vertikalne sporazume zaključene između udruženja trgovaca i pojedinačnog člana, ili vertikalne sporazume zaključene između udruženja trgovaca i pojedinačnog dobavljača, samo ako su svi članovi udruženja trgovaca na malo i ako ni jedan član udruženja trgovaca pojedinačno, zajedno sa svojim povezanim licima, ne ostvari ukupan godišnji promet koji premašuje određeni iznos. Ovim članom su utvrđena i pravila za potrebe izračunavanja ukupnog godišnjeg prometa.

Članom 5 je utvrđen tržišni udio. Primjenjuje se pod uslovom da tržišni udio dobavljača na relevantnom tržištu, na kojem prodaje ugovornu robu, ili pruža ugovorne usluge, ne prelazi 30% i da tržišni udio neposrednog kupca na relevantnom tržištu, na kojem kupuje ugovornu robu ili usluge, ne prelazi 30%. Dalje, ovim članom su radi izračunavanja tržišnog udjela utvrđena pravila za obračun

Članom 6 su uređeni izuzeci od opštih pravila regulacije vertikalnih sporazuma, odnosno Sporazumi koji sadrže ograničenja koja nisu izuzeta od zabrane. Ovim članom su propisana oštra ograničenja na vertikalne sporazume, ukoliko oni direktno ili indirektno, nezavisno ili u vezi sa drugim faktorima pod kontrolom strana u sporazumu, sadrže ograničenja koja kao svoj cilj imaju ograničavanje prava direktnih kupaca da slobodno određuju svoju prodajnu cijenu ili ograničavanje teritorije ili indirektnih klijenata, kojima ekskluzivni distributer može aktivno ili pasivno prodavati robu ili usluge ugovora, gdje snabdjevač posluje po ekskluzivnom distributivnom sistemu.

Članom 7 Uredbe su uređeni izuzeci od opštih pravila regulacije vertikalnih sporazuma, odnosno Sporazumi koji sadrže specifična ograničenja koja nisu izuzeta od opštih pravila

regulacije i to indirektna ili direktna klauzula o zabrani konkurencije neograničenog trajanja ili duže od pet godina, osim, direktno ili indirektno sprečavanje direktnog kupca da proizvodi, kupuje, prodaje ili preprodaje robu ili pruža usluge nakon prestanka ugovora,³ neposredno sprečavanje članova sistema selektivne distribucije da prodaju brendove određenih konkurenata dobavljača, i neposredno sprečavanje direktnog kupca usluga onlajn posredovanja (onlajn posredovanje) da nudi, prodaje ili preprodaje robu ili usluge krajnjim kupcima pod povoljnijim uslovima, koristeći konkurentske usluge onlajn posredovanja (onlajn posredovanje).

Članom 8 je propisano da se uredba neće primjenjivati na vertikalne sporazume koji su izuzeti od zabrane na osnovu drugih propisa o grupnom izuzeću, osim ako tim propisom nije drugačije predviđeno.

Članom 9 su definisane prelazne odredbe, pa je propisano da vertikalni sporazumi zaključeni prije dana stupanja na snagu ove uredbe biće usklađeni sa odredbama ove uredbe u roku od šest mjeseci od dana njenog stupanja na snagu.

Članom 10 je definisan prestanak važenja propisa pa je propisano danom stupanja na snagu ove uredbe, prestaje da važi Uredba o grupnim izuzećima vertikalnih sporazuma od zabrane („Službeni list Crne Gore“, br. 13/14).

Članom 11 je utvrđeno stupanje na snagu uredbe. Pa je propisano da uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA	Ministarstvo ekonomskog razvoja
NAZIV PROPISA	Predlog Uredbe o izuzećima vertikalnih sporazuma od zabrane
1. Definisanje problema - Koje probleme treba da riješi predloženi akt? - Koji su uzroci problema? - Koje su posljedice problema? - Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri? - Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)? - Predlog Uredbe o izuzećima vertikalnih sporazuma od zabrane pristupilo se primarno sa ciljem usaglašavanja nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije odnosno zatvaranje pregovora u procesu pristupanja Crne Gore EU. - Važeći propisi ne sadrže novi sistem vertikalnih sporazuma i njegovo izuzeće od opšte zabrane restriktivnih sporazuma iz oblasti zaštite konkurencije koji je ustanovljen na tržištu država članica i Evropske unije. - Obaveza zatvaranja pregovaračkog poglavlja u oblasti konkurencije uslovljena je usvajanjem uredbe kojim se uvodi novi sistem vertikalnih sporazuma i njegovo izuzeće od opšte zabrane restriktivnih sporazuma u oblasti konkurencije na tržištu. - Nijedan subjekat nije oštećen, a Uredbom će se upravo stvoriti pravni okvir koji obezbjeđuje pravnu predvidljivost i sigurnost za svaki pravni subjekt. - Zatvaranje pregovaračkog poglavlja u oblasti konkurencije je prioritet rada Vlade pa usvajanje ovog propisa predstavlja uslov za dalje uskladjivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije.	
2. Ciljevi - Koji ciljevi se postižu predloženim propisom ? - Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo. - Predloženom Uredbom o izuzećima vertikalnih sporazuma od zabrane nastavlja se sa usaglašavanja nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije. Takodje se uređuje oblast konkurencije odnosno propisuju izuzeće od zabrane vertikalnih sporazuma, odnosno, utvrđuju se kategorije vertikalnih sporazuma na koje se može primijeniti izuzeće od zabrane restriktivnih sporazuma iz Zakona o zaštiti konkurencije i detaljnije se propisuju posebni uslovi koji se odnose na vrstu i sadržaj sporazuma po kojima su takvi sporazumi izuzeti od zabrane. - Uskladjivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije je prioritet rada Vlade. Pregovaračko poglavje 8- Konkurencija je uslovljeno usvajanjem nekoliko propisa. Uredbe o izuzećima vertikalnih sporazuma od zabrane je propis čijim usvajanjem bi ostvarili jedan od ciljeva za zatvaranje pregovaračkog poglavlja. Usvajanjem ovog propisa se stvara regulatorni okvir koji podržava efikasno	

funkcionisanje tržišne ekonomije, štiti konkurenciju na tržištu i doprinosi interesima potrošača i privrede.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju.

- U ovom slučaju je neophodna opcija usvajanje predloženog zakona.
- Jedino na ovaj način, usvajanjem propisa kojima se uskladjuje nacionalno zakonodavstvo sa zakonodavstvom Evropske unije Crna Gora može ispuniti obaveze iz poglavlja 8- Konkurencija i u potpunosti harmonizovati nacionalno zakonodavstvo sa zakonodavstvom EU. U kontekstu evropskih integracija, neusvajanje ovog propisa može rezultirati neispunjavanjem obaveza iz pregovaračkog poglavlja 8, što bi imalo negativne posljedice na dinamiku pristupnog procesa Crne Gore.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.
- Predloženi propis imaće uticaj na više interesnih grupa. Privredni subjekti, posebno oni koji poštuju pravila konkurencije imaće direktne pozitivne efekte na poslovanja privrednih subjekata, budući da će obezbijediti pravnu sigurnost uređujući koje se vrste sporazuma i pod kojim uslovima mogu izuzeti od zabrane.
- Ne postoje troškovi za građane, jer se ne uvode nove obaveze.
- Pozitivne posljedice propisa višestruko opravdavaju sve eventualne troškove.
- Predloženi propis direktno doprinosi jačanju konkurencije doprinosi dugoročnom ekonomskom rastu, većoj produktivnosti i većoj zaštiti krajnjih potrošača što dodatno povećava povjerenje u tržište i pravni sistem.
- Predmetni propis ne stvara bilo kakvo administrativno opterećenje niti biznis barijeru već upravo spriječava stvaranje istih.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz Budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

- Za sprovođenje ovog propisa nije potrebno obezbijediti dodatna sredstva iz budžeta Crne Gore.
- Obzirom da nijesu potrebna sredstva za sprovođenje ovog propisa suvišan je odgovor na ovo pitanje.
- Implementacijom propisa ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze.
- Za implementaciju propisa nije neophodno planirati sredstva za narednu fiskalnu godinu.
- Nije predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze.
- Implementacijom propisa nije predviđen prihod za budžet Crne Gore.
- Obzirom da nijesu potrebna sredstva za sprovođenje ovog propisa nije bilo ni metodologije za obračun izdataka.
- Nijesu postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda jer ih nije bilo troškova.
- Nijesu postojale sugestije Ministarstva finansija na predlog propisa.
- Obzirom na to da nijesu postojale sugestije Ministarstva finansija na predlog propisa eventualne primjedbe nijesu mogle biti uključene u tekst propisa.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako.
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.
- Za pripremu predloga predmetne uredbe korišćene se usluge projekta Povećanje kapaciteta institucija koje usklađuju i sprovode pravne tekovine EU u oblasti konkurentnosti i inovacija.
- Nijesu konsultovane zainteresovane strane.
- Vidjeti prethodni odgovor.

7. Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

- Nema prepreka implementaciji propisa.
- Agencija za zaštitu konkurencije će u cilju obezbijedivanja uslova za slobodnu konkurenciju na tržištu aktivno nadzirati primjenu propisa i ispunjenost uslova u pogledu vrsta sporazuma koji su definisani uredbom.
- Glavni indikatori uključuju jasno razumijevanje poslovnih subjekata na teritoriji Crne Gore o obavezi prijave definisanih vrsta sporazuma u slučaju neispunjenja uslova iz uredbe, te u tom smislu i omogućavanje adekvatne mjere nadzora od strane nadležnog organa na vertikalne poslovne odnose u Crnoj Gori koji mogu imati za cilj ili posljedicu narušavanje ili ograničavanje konkurencije.
- Za sprovođenje monitoringa i evaluaciju primjene će biti zadužena Agencija za zaštitu konkurencije.

Datum i mjesto

Podgorica, 20.10.2025.godine

MINISTAR

Nik Gjelošhaj